

Гелемей Микола Олегович, кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЕКСТРЕМІСТСЬКИХ ПОГЛЯДІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Проблема екстремізму є проблемою усього світу. В умовах глобалізації Україна не може стояти осторонь цієї проблеми. Адже хвиля екстремістської діяльності, яка вже охопила значну кількість країн, несе загрозу й українському суспільству. Варто зазначити, що на сьогодні Україна не є країною, де прояви екстремізму стали поширеним, масовим і загрозливим явищем. Але аналіз криміногенних процесів в Україні свідчить про тенденції до активізації протиправної діяльності організованих екстремістськи налаштованих радикальних організацій та окремих осіб, схильних до вчинення злочинів, що викликають широкий суспільний резонанс. Так, на сьогодні в Україні представлені:

- релігійний екстремізм;
- націоналістичний екстремізм;
- підлітково-молодіжний або хуліганський екстремізм.

Екстремісти та радикально налаштовані організації виступають проти існуючих суспільних структур та інститутів, намагаючись підірвати їхню стабільність, розхитати й ліквідувати їх силою заради власних цілей.

Пошук ефективних шляхів протидії радикалізації, екстремізму та тероризму без перебільшення можна назвати одним із найбільш серйозних викликів XXI ст. для більшості провідних країн світу. На сьогодні вже ні в кого не викликає сумнівів той факт, що ефективна діяльність у цій сфері потребує системного підходу з боку держави, не обмеженого вузькими національними межами. Як свідчить міжнародний досвід, загроза поширення радикалізму, екстремізму та тероризму

набуває дедалі глобальніших масштабів. При цьому вона має не тільки спільні (або схожі) коріння, а й загальні тенденції трансформації та адаптації до сучасних умов, а відповідно – і схожі системні методи протидії.

Здійснення екстремістської діяльності не відповідає засадам демократично-правової держави та суперечить загально визнаним принципам міжнародного права, міжнародним договорам, Конституції України та положенням законодавства України, загально усталеним правовим та іншим нормам соціальної поведінки.

Сьогодні тенденція до прояву екстремізму широко поширюється. У Західній Європі екстремістські партії і рухи домоглися значних виборчих успіхів. Окремі з них шукають виправдання своїх дій у релігійних принципах, що породжує релігійний фанатизм і фундаменталізм.

Екстремізм є небезпечним для всіх демократичних держав. Навіть, якщо насильство не виявляється безпосередньо, створюються умови для ескалації насильства. Це – пряма загроза, оскільки під неї підпадають демократичний конституційний лад та існуючі свободи, і водночас – непряма, оскільки може спотворювати політичне життя держави через виникнення спокуси для традиційних партій застосувати методи екстремістів для підвищення свого рейтингу та популярності [1, с. 44].

Таким чином, стисло можна назвати причини вияву в Україні радикалізму екстремістського характеру. 1. Причини економічного та соціального характерів, які криються в кризових явищах і соціальних протиріччях (соціальна нерівність суспільства; поглиблення соціальної прірви в майнових статках і доходах між невеликим прошарком олігархів і більшістю українського суспільства; мінімізація соціальних програм і соціальних гарантій; системна корупція тощо). 2. Причини політичного характеру, обумовлені відсутністю дій державної влади щодо напрацювання національної ідеї; відсутність практичних заходів з боку державної влади щодо консолідації суспільства, Збірник матеріалів «круглого столу» регіональної інтеграції; політична спекуляція на гострих політичних, мовних,

культурних, конфесійних питаннях, що розколюють суспільство; протиріччя між декларованими демократичними принципами реформування держави та реальною політичною практикою; регіональний розкол тощо. 3. Причини духовного характеру, обумовлені нівелюванням та ігноруванням історичних, культурних, моральних цінностей Українського народу; деформацією культурних потреб значної частини населення; ослаблення регуляторного впливу держави на процеси морального та культурного виховання населення, насамперед підростаючого покоління тощо. 4. Причини екологічного та техногенного характеру, обумовлені нарощуванням екологічних і техногенних загроз; слабкою політикою держави у зазначених сферах щодо недопущення та розширення зон екологічних і техногенних катастроф тощо.

Як зазначає доктор філософських наук Л. В. Баєва (Російська Федерація), екстремізм сьогодні є одним із найбільш небезпечних явищ соціального життя, який дестабілізує політичну систему та загрожує життєдіяльності громадян [2, с. 23]. Сьогодні саме він порушує найважливіші права людини: на життя, свободу, безпеку; викликає особливу стурбованість в епоху високих воєнних технологій, коли особа стає спроможною направити весь арсенал сучасних досягнень науки для вирішення відповідних завдань та досягнення певних цілей. Фактично екстремізм є крайньою формою інтолерантності, поєднаної з агресією і насиллям як методів виразу непримиримості до іншого.

Список використаних джерел

1. Корж І. Основні тенденції проявів радикалізму й екстремізму / І. Корж. // Запобігання радикалізації і тероризму: міжнародний досвід і національний вимір [Текст]: збірник матеріалів «круглого столу». – К. : НІСД, 2012. – 104 с.

2. Баєва Л. В. Экстремизм: природа и формы проявления [Текст] / Л. В. Баева // Каспийский регион: политика, экономика, культура. – 2008. – № 3 (16). – С. 21–26.